

ram enim perfectorum est relinquere omnia, hoc est curas mundi postponere, cunctorum autem fidelium est renuciare omnibus. hoc est se tenere que mundi sunt: vt tamen per ea non teneantur in mundo.

h BEDA. Dixerat superius turrim virtutum non solum consummandam, sed etiam inchoandam, ad quod pertinet quod dicitur. Bonum est sal. Bonum est sal sapientie spiritualis, cordis archana condire, immo cum Apostolis sal terrae fieri. E V S E B. Sal enim secundum substantiam quidem ex aqua constat & spiritu, modicum quid terrestri tatis participans. deficiat autem fluidam naturam corruptoris corporum, vt mortua corpora conferuet. Merito igitur discipulos suos comparat sal, eo quod ipsi regenerati sunt per aquam, & spiritum.

C A P. XV.

Rant autem appropinquantes ei publicani, & peccatores vt audirent illum. Et murmurabant pharisaei & scribae, dicentes. Quia hic peccatores recipit, & man-

Cumque toti spiritualiter viuerent, & non secundum carnem ad modum salis corruptam vitam hominum in terra degentium conuertebant, & virtuosam vitam suos sequaces oblectando condebant. THEO. Non solum autem eos qui donati sunt magistrali gratia, sed etiam id otas exposcit ad modum salis fieri viles proximo. Si vero qui futurus est vilius alijs fiat reprobis, iuuari non poterit. vnde sequitur. Si autem sal euauerit, in quo condietur? BEDA. q. d. Si quis semel condimento veritatis illuminatus ad apostasiam redierit quo alio doctore corrigetur? qui, scilicet eam quam ipse gustauit sapientiae dulcedinem, vel aduersus saeculi perterritus, vel illecebris illectus abiecit. vnde sequitur. Neque in terram, neque in sterquilinum vile est, sed foras mittetur. Sal enim cum ad condendos cibos carnesque sicandas valere desierit, nulli iam vsu aptum erit. Neque enim in terram vile est, cuius iniectu germinare prohibetur, neque in sterquilinum agriculturam profuturum, sic qui post agnitionem veritatis retrocedit neque ipse fructum boni operis ferre, nec alios excolere valet, sed foras mittendus est, hoc est ab Ecclesia vnitate secedendus. THEO. Verum, quia sermo parabolicus, & obscurus erat, excitans dominus auditores ne qualitercumque acciperent quod dictum est de sale, subdit. Qui habet aures audiendi, audiat. Hoc est, si cui sapientia inest, intelligat. Aures enim hic cognoscitiam vim animae, & aptitudinem intelligendi accipere debemus. BEDA. Audiat etiam non contemnendo, sed obediendo & faciendo, quae dicit.

C A P. XV.

MBR. Didiceras in superioribus saecularibus occupationibus non teneri, caduca non praeferre perpetuis. Sed quia fragilitas humana firmum nequit in tanto saeculi lubrico tenere vestigium, etiam aduersus errorem remedia tibi bonus medicus demonstrauit, spem venie iudex misericors non negauit. vnde subditur. Erant autem appropinquantes ei publicani, & peccatores vt audirent eum. GLOSA. Id est, qui publica exigunt vectigalia vel conducunt, & qui luca saeculi per negotia sectantur. THEO. Hoc enim exequatur cuius causa carnem susceperat, admitrens peccatores, sicut medicus agrotantes. Sed pharisaei vere criminosi huic pietati murmurare compendebant. vnde sequitur. Et murmurabant pharisaei, & scribae dicentes. Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis. GREG. in Hom. ex qua re colligitur, quia vera iustitia compassionem habet, falsa designationem: quamuis & iusti solent recte peccatoribus indignari, sed aliud est quod agitur typo superbiae, aliud quod zelo disciplinae, quia iusti & si foris increpationes per disciplinam exaggerant, intus tamen dulcedinem per charitatem seruant. Praeponunt sibi in animo ipsos plerumque quos corrigunt quod agentes per disciplinam subditos, & per humilitatem custodiunt semetipsos. At contra, hi qui de falsa iustitia superbiere solent, ceteros quoque despiciunt, nulla infirmitatibus misericordia condescendunt. Et quo se peccatores esse non credunt, eo deterius peccatores sunt, de quorum numero pharisaei erant, qui diiudicantes dominum, quod

Ho. E. 34

peccatores suscipere amenti corde ipsam fontem misericordiae reprehendebant. Sed quia agri erant, ita vt agros se esse nescirent quatenus quod erant agnoscerent, caelestis medicus blandis eos fomentis curat. Sequitur enim. Et ait ad illos parabolam istam dicens. Quis ex vobis homo. Similitudinem dedit, quam in se homo recognosceret, & tamen ad auctorem hominum pertinere. quia enim ceterarius perfectus est numerus, ipse centum oves habuit, cum sanctorum angelorum, & hominum naturam possedit. vnde subditur. Qui habet centum oves. CYRILL. Hinc percipit latitudinem regni saluato ris nostri. Dicit enim oves esse centum, referens numerum subiectarum sibi rationalium naturalium ad integra multitudinem, est enim centenarius numerus perfectus ex decem decadibus constitutus. Sed ex his vna obratuit, scilicet genus humanum quod terram colit. AMBROS. Dives pastor cuius nos omnes centesima portio sumus. vnde sequitur. Et si perdidit vnam ex illis. GREGOR. Vna ovis tunc perit, quando peccando homo pacua vitae reliquit. In deserto autem nonagintanouem remanserunt, quia rationalis creaturae numerus, angelorum videlicet & hominum, qui ad videndum deum conditus fuerat, pereunte homine, erat imminutus. vnde sequitur. Nonne dimittit nonagintanouem in deserto. Quia scilicet angelorum chorus reliquit in caelo. Tunc autem homo caelum deseruit, cum peccauit. Et vt perfecta anima ouium integraretur in caelo, homo perditus querebatur in terra. vnde sequitur. Et vadit illam, quae perierat donec inueniat illam. CYRILLVS. Numquid autem saeuens in reliquis motus est pietate vnus? nequaquam. Sunt enim illae in tuto circumspiciente illas potentissima dextera, sed magis oportebat miserere pereuntis, ne imperfecta videretur res quae multitudine. Vna enim reduta, sortitur centenarius propriam speciem. A VG V S T I N V S. de Quaeestionibus Euangeliorum. Vel illas nonagintanouem dixit quas reliquit in deserto, superbos significans tanquam sollicitudinem gerentes in animo, dum solo se videri voluit, quibus ad perfectionem vnitas deest. cum enim quiesceat a vera vnitate diuinitatis, superbe diuellitur, suae quippe postis esse cupiens, non sequitur vnum quod est deus. vni autem deputat omnes per penitentiam reconciliatos, quae humilitate obtinetur. GREGOR. Nissenus. Cum autem pastor inuenisset ouem, non punit. Non duxit ad gregem vrgendo, sed superponens humero & portans clementer annumerauit gregi. vnde sequitur. Et cum inuenit ouem imponit in humeros suos gaudens. GREGOR. in Homilia. Ouem humeris suis imposuit, quia humanam naturam suscipiens, peccata nostra ipse portauit. Inuenta autem oue ad domum redit, quia pastor noster reparato homine ad regnum caeleste rediit. vnde sequitur. Et veniens domum conuocat amicos, & vicinos dicens illis. Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam quae perierat. Amicos, & vicinos vocat Angelorum chorus, quia amici eius sunt, quia voluntatem eius continue in sua stabilitate custodiunt. Vicini quoque eius sunt, quia claritatem visionis illius sua assiduitate perficiunt. THEOPHILVS. Superbae igitur virtutes omnes dicuntur, in eo quod omnis natura creata aspectu Dei bestialis est. In eo vero quod rationalis est, amici & vicini dicuntur. GREGORIVS. in Homilia. Et notandum, quod non dicit. Congratulamini? inuenit ouem, sed. Mihi. Quia videlicet eius est gaudium vna nostra, & cum nos ad caelum reducimur, solemnitatem letitiae illius implemus. AMBROSIVS. Angeli autem quoniam sunt rationales, non immerito hominum redemptione letantur. vnde sequitur. Dico vobis, quod ita gaudium erit in caelo super vno peccatore penitentiam agente, quam supra nonagintanouem iustis, qui non indigent penitentia. Hoc proficiat ad incepta probitatis, si vnusquisque conuersionem suam gratam fore credat ceteris angelorum, aut quorum affectare patrociniu, aut vereri debet offensam. GREGORIVS. in Homilia

Lib. 2. q. 31.

Homilia. Plus autem de conuersis peccatoribus, quam de sanctoribus iustis in caelo gaudium esse fatetur, quia plerumque hi, qui nullis se oppressis peccatorum molibus sciunt, stant quidem in via iustitiae, sed tamen ad caelestem patriam anxie non anhelant, & plerumque pigri remanent ad exercenda bona praecipua, quia securi sibi sunt, quod

Aut quae mulier habes drachmas decem, & si perdidit drachmam vnam, & nonne accendit lucernam & euertit domum, & quaerit diligenter, donec inueniat eam? Et cum inuenit, conuocat amicas & vicinas, dicens. Congratulamini mihi, quia inueni drachmam quam perdideram. Ita dico vobis, quia gaudium erit angelis Dei super vno peccatore penitentiam agente.

Aut quae mulier habes drachmas decem, & si perdidit drachmam vnam, & nonne accendit lucernam & euertit domum, & quaerit diligenter, donec inueniat eam? Et cum inuenit, conuocat amicas & vicinas, dicens. Congratulamini mihi, quia inueni drachmam quam perdideram. Ita dico vobis, quia gaudium erit angelis Dei super vno peccatore penitentiam agente.

CYRILLVS. Per praecedentem parabolam in qua genus humanum dicebatur quod erratica, docebamur nos fore creaturae sublimis Dei, qui fecit nos, & non ipsi nos, cuius pacuae oves sumus, subiungitur secunda parabola, qua genus humanum comparatur drachmae quae perijt. Per quam ostendit nos ad similitudinem & imaginem regiam factos esse, scilicet summi Dei. Nam drachma nummus est impressus habens regiam figuram. vnde dicitur. Aut quae mulier habes decem drachmas. GREG. in Hom. Qui significatur per pastorem, ipse per mulierem, ipse enim deus, ipse & Dei sapientia. Angelorum autem & hominum naturam ad cognoscendum se dominus condidit, & ad similitudinem suam creauit. Decem ergo drachmas habuit, quia nouem sunt choros angelorum, sed vt completeret electorum numerus, homo decimus est creatus. A VG V S T I N V S. de Quaeestionibus Euangeliorum. Vel in nouem drachmis sicur & in nonagintanoue ouibus ponit eorum significationem, quae de se praefumentes, peccatoribus ad salutem redeuntibus se praedant. vnus enim deest a nouem vt decem sint, & a nonagintanoue, vt centum sint, cui vni deputat omnes per penitentiam reconciliatos. GREG. in Hom. Et quia imago exprimitur in drachma, mulier drachmam perdidit, quando homo, qui conditus ad imaginem Dei fuerat, peccando a similitudine sui conditoris recessit. Et hoc est quod subditur. Si perdidit drachmam vnam, nonne accendit lucernam. Accendit mulier lucernam, quia Dei sapientia apparuit in humanitate. Lucerna quippe lumen in tenebra est, lumen vero in tenebra est diuinitas in carne. accensa mox, vt eius diuinitas per carnem claruit, omni se nostra conscientia conculsit, quia euerfionis sermo non discrepat in eo, quod in alijs codicibus legitur, Emundat, quia praua mens si non prius praetimore euerfuitur, ab assuetis vitijs non mundatur. euerfa autem domo, inuenitur drachma. Sequitur enim. Et quaerit diligenter donec inueniat. Quia scilicet cum perturbatur conscientia hominis, reparatur in homine similitudo conditoris. GREGOR. Nazianzenus. Inuenta autem drachma, caelestes uirtutes facit participes gaudij, quas ministras dispensationis fecit. vnde sequitur. Et cum inuenit, conuocat amicas & vicinas dicens. Congratulamini mihi quia inueni drachmam, quam perdideram. GREGOR. in Homilia. Superbae enim virtutes tanto diuinae sapientiae iuxta sunt, quanto ei per gratiam continuae visionis appropinquant. THEOPH. Vel amicae sunt, vt exequentes voluntatem ipsius, vicinae vero, vt incorporae, vel forte amicae ipsius sunt omnes superbae virtutes, vicinae vero sunt propinquiores, scilicet Throni, Cherubim, & Seraphim. GREGORIVS. Nissenus. Vel aliter hoc reor dominum nobis proponere in inquisitione perditae drachmae, quia nulla nobis a ceteris virtutibus vilitas peruenit quas drachmas vocat, quamuis praesto sint omnes vna sola deficiente anima viduae, quae scilicet diuinae similitudinis nitorem fortitur.

propter quod primo quidem iubet lucernam accendere, scilicet verbum diuinum quod abscondita patefacit. Vel forsitan penitentiae lampadem, sed in domo propria, id est in seipso, & in sua conscientia oportet perquirere drachmam perditam, id est regis imaginem, quae non penitus deperijt, sed est tecta sub

Ait autem. Homo quidam habuit duos filios, & dixit adolefcentior ex illis patri. Pater da mihi portionem substantiae, quae me contingit. Et diuifit illis substantiam. Et non post multos dies, congregatis omnibus, adolefcentior filius peregre profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxuriose. Et postquam omnia

tales vires circa animam considerat, quas docet gaudere in domino, deinde concludens parabolam subdit. Ita dico vobis, gaudium erit angelis super vno peccatore penitentiam agente. GREGORIVS. in Homilia. Penitentiam agente est praeterita mala plangere, & plangenda non perpetrare. Nam qui sic alia deplorat, vt tamen illi committat, adhuc penitentiam agere, aut ignorat aut dissimulat. Cogitandum est etiam, vt per hoc conditori suo satisfaciatur, vt qui promissis prohibita sibi, abscondere debeat etiam concessa, & se reprehendat in minimis, qui se meminit in maximis deliquisse.

AMBROSIVS. Tres ex ordine Lucas parabolas posuit. Omnis quae perierat, & inuenta est, drachma perierat, & inuenta est, filius qui erat mortuus, & reuixit vt triplici remedio prouocati vulnera nostra curemus. Christus, vt pastore suo corpore vehit, quaerit vt mater ecclesia, recipit Deum pater, prima misericordia, secunda suffragatio, tertia reconciliatio. CHRYSOSTOMVS. Est etiam inter parabolas supradictas ratio distinctionis secundum personas, vel mentes peccantium, vt pater filium recipiat penitentem, qui arbitrij sui libertate vituit, vt cognoscat vnde ceciderit. Pastor vero ouem errantem, & non sapientem reuerti requirat, & humeris suis referat, irrationabili animali imprudentem hominem comparans, qui in alieno dolo circumuentus, errauerat sicut ouis. Praefens ergo parabola proponitur, cum dicitur. Ait autem. Homo quidam habuit duos filios. Sunt qui dicant de duobus filijs istis seniore angelo esse, iuniorem vero hominem ponunt, qui in longinquam peregrinationem abiit, quando in terram, de caelis & paradiso cecidit, & aptant consequentia respicientes ad causam, vel statum Adae. sed hic sensus pius quidem videtur, nescio tamen si verus sit, quia iunior filius ad penitentiam venit sua sponte recordatus praeteritae abundantiae patris sui. Dominus autem veniens ad penitentiam vocauit humanum genus, dum sponte sua regredi, vnde ceciderat non cogitaret. Deinde senior filius in reditu, & salute fratris sui tristatur, cum dominus dicat laetitiam esse apud angelos super vno peccatore penitentiam agente. CYRILLVS. Quidam vero per seniore filium dicunt significari Israel secundum carnem, per alium vero qui discessit a patre, describitur multitudo gentium. A VG V S T I N V S. de Quaeestionibus Euangel. Hic ergo homo habens duos filios, deus habens duos populos intelligitur, tanquam duas stirpes generis humani, vnam eorum qui permanferunt in vnus Dei cultu, alteram eorum, qui vsque ad colendum idola deseruerunt Deum. Ab ipso ergo exordio creaturae mortalium, maior filius ad cultum vnus dei pertinet, minor autem petit vt sibi pars substantiae, quae eum tangeret daretur a patre. vnde sequitur. Et dixit adolefcentior ex illis patri. Pater da mihi portionem substantiae, quae me contingit. tamquam anima potestate sua delectata, id quod illi est viuere intelligere meminisse, vel ingenio alacri excellere petit, quae diuina sunt munera. haec autem in potestate sua accepit per liberum arbitrium. vnde sequitur. Et diuifit illis substantiam. THEOPH. Hominis substantia rationalitas est, quam comitatur libertas arbitrij, & similiter quaecumque dominus dedit nobis pro substantia nostra parabitur, vt caelum terra & vniversa creatura, lex & prophetae. AMBROSIVS. Vides autem, quod diuinum patrimonium penitentibus datur, nec putes culpa patris, quod adolefcentiori dedit, nulla Dei regno infirmata grata, nec fides grauat annis. Ipse certe se iudicauit idoneum, qui poposcit, atque vti nam non recessisset a patre: impedimentum nescisset gratis. Sequitur enim.

Lib. 2. q. 33.